

५२९

नेपाल गजेट

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खराड २] काठमाडौं ज्येष्ठ २६ गते २०१० साल [संख्या ४२

भाग १

नेपाल भ्रष्टाचार-निवारण ऐन २००६

२

नेपाल भ्रष्टाचार-निवारण नियम

भूमिका

भ्रष्टाचार निरोध गर्ने विषयमा नोट लेखी जाहेर गर्नु भन्ने सन् ५२ अगष्ट १८ मा भएको अहममोजिम अगष्ट २१ गते नोट लेखी जाहेर गर्दा यस विषयको बन्दोबस्ती तयार गर्नु भन्ने मै आएको र सो बन्दोबस्ती लेख्ने काममा श्रीगोविन्दनारायणले अंग्रेजीमा मसौदा दिनुभएको र त्यस मसौदालाई सामुन्ने राखी भ्रष्टाचार निरोधक ऐन र त्यस अन्तर्गतको नियमावली तयार भएको हो, यस्तो दिनुभएकोमा हामीहरूको उहाँलाई धन्यवाद छ ।

वृ. ज. चन्द्रबहादुर थापा. सरदार भीमबहादुर पाँडे. वृ. ज. तिलकसमशेर थापा.

(२५०)

५२५
आधिकारिक मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

स्वस्तिश्री गिरिराज चक्र चूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदा-
वलीविराज मानमानोन्नत ओजस्वी राजन्य प्रोज्ज्वल नेपालतारा ओं राम-
पट्ट अतुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिः अतिप्रबल गोरखा दक्षिणबाहु महाधिपति सर्वोच्च
कम्यासुडर इनचिफ श्री मन्महाराजाधिराज श्री श्री श्री महाराज त्रिभुवन वीर-
विक्रम जङ्गबहादुर शाहबहादुर शम्सेर जङ्गदेवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

उद्देश्य सरकारी कर्मचारीले सरकारी कामकाज गर्दा अष्टाचार गरेको
र सम्बन्धमा छुट्टै ऐनको महल नभई प्रचलित ऐनको महलको विच विचमा
कारण र मुलुकी सवाल र अरु अड्डा अदालतको नाउँमा भएको सवाल सनद-
हरूको ठाउँ ठाउँमा परी सबै एकै ठाउँमा नपरी छुटफुट भई रहेको र
ऐनमा विशेष गरी भगडा मुद्दा लिएर लेखिएको र भवेश, पहाड,
माल, गढी, गौँडा, गोस्वाराको सवाल सनद खास गरी जिल्लाका रकमी-
लाई सम्म लागू हुने भइरहेको र सदरका कर्मचारीउपर सबै कलम
लागू नहुने भइरहेको र साबिकमा सदरका कर्मचारीको अष्टाचार
रोक्नको लागि प्राइमिनिष्टर, मूलितयारका विशेष अडरबाट विच विच-
मा आठवहरिया र साक्षीको रूपमा पुलीस खटाई पठाई पक्राउ गर्ने
गरी आएकोमा सदर मोफसलका कर्मचारीहरूको सरकारी कामसम्बन्धमा
अष्टाचार रोक्नको लागि सुव्यवस्थित रूपले एउटा छुट्टै विभाग खडा
गरी अष्टाचार निवारण गर्न मुनासीब देखिकोले यो ऐन र यसको
अन्तर्गत बनेको नियम जारी भएको छ ।

साबिक ऐन सवाल यो ऐन जारी गरेबाट खारेज भएको छैन । यो विषयमा
लेखिएको बात कसूर अधिको ऐन सवाल सनदमा पनि परेको कलम-
हरूमा यो ऐन नियममा लेखिएको भन्दा बढी सजाय साबिक ऐन सवाल
सनदमा परेको रहेछ भने ठहर गर्न अधिकार पाएकोले मुद्दा र अव-
स्था हेरी साबिक ऐनबमोजिम बढाउन पनि हुन्छ । तर यो ऐनमा लेखिए-
को भन्दा बढी भने गर्न हुँदैन ।

५२५

(२५६)

प्रस्तावना

सरकारी जागीरदारहरूमा भ्रष्टाचार रोक्नाको निमित्त कडा कारवाई गर्न उचित देखिएकाले श्री ५ महाराजाधिराजबाट शाही परामर्शदाताहरूको सल्लाह लिई यो ऐन जारी गरिबसेको छ ।

नेपाल भ्रष्टाचार-निवारण ऐन

१. संक्षिप्त नाम (क) यो ऐनको नाम नेपाल “ भ्रष्टाचार-निवारण ऐन ” २००६ रहनेछ ।
- विस्तार (ख) यो ऐन भरमुलुकमा लागू हुनेछ ।
(ग) यो ऐन २०१० साल आषाढ १ गतेदेखि लागू हुनेछ ।
२. प्रसङ्ग वा विषयले अर्कै अर्थ नलागेमा देहायमा लेखिएका शब्द र परिभाषा वाक्यको अर्थ लगाउनुपर्दा देहायमा लेखिएबमोजिम लगाउनुपर्ने ।
(क) यहाँ ‘ऐन’ शब्दले भ्रष्टाचारनिवारण ऐन भन्ने अर्थ लाग्छ ।
(ख) ‘भ्रष्टाचार—निवारण अफिसर’ भन्नाले खास यस कामको लागी सरकारले भर्ना गरेको अफिसरलाई भनिन्छ र असिष्टेण्ट भ्रष्टाचार-निवारण अफिसरहरू पनि यसै अर्थभित्र पर्छन् ।
(ग) ‘गजेट’ शब्दले नेपाल सरकारबाट प्रकाश हुने नेपाल गजेटलाई भनिन्छ ।
(घ) सरकारी कर्मचारीले सरकारी काम काज कारवाई गर्दा ओहदा ज्ञानी ज्ञानी सरकारी ओहदाको दुरुपयोग गरी आफ्ना अड्डा अदालतमा वा आफ्ना तालुक वा आफ्ना मातहतका अड्डा अदालतमा पर्न आएको कामको औसर छोपी सो जरियाबाट आफूलाई ठेकिएको तलब भत्ता र तोकिएको अरु सुविधा र लिन खान हुन्छ भन्ने अधिकार पाएभन्दा वही रकम ठाडै आफैले या अरुमार्फत लिए खाएको या अरुलाई दिए दिलाएको,

दिन लगाएको या त्यस्तै अरु किसिमको अनुचित फाइदा उठाएको या उठाउन लगाएकोलाई घूस या भ्रष्टाचार भनिन्छ ।

(द) माथि उपदफा (घ) मा लेखिएबमोजिम भै गरी नसकेको, तर त्यस्तो गर्न खोजेको हात भने परी नसकेको या त्यस्तै अरु किसिमको अनुचित फाइदा उठाउन कोशिश भएको, तर नपाएकोलाई—‘भ्रष्टाचारको उद्योग’ भनिन्छ ।

(च) माथि उपदफा (ङ) मा लेखिएको कुराको उद्योग गरेको नभए पनि छत्रास वा नातापक्ष लिई काम कारवा गरेकोलाई ‘मोलाहिजा’ भनिन्छ ।

(छ) माथि उपदफा (ज) मा लेखिएबमोजिम काम भई नसकेको, तर गर्न खोजेकोलाई ‘मोलाहिजाको उद्योग गरेको’ भनिन्छ ।

(झ) काम कारवाई गर्दा ऐन सवाल छाडी नगरेको, तर गरी गराई पाउँ भन्दा ऐनबमोजिम गरी गराई दिन्छु भनी लिनु खानु या कुनै किसिमको अनुचित फाइदा उठाएमा पनि ‘घूस खाएको’ या ‘भ्रष्टाचार गरेको’ भनिन्छ ।

३.

(क) बहालवाला सरकारी कर्मचारीले या बहाली पाउने भएका जस कसैले सरकारी कामसम्बन्धमा सरकारी ओहदाको धाकले सरकारले दरी ठेकी दिएको वा लिन खान पाउँछ भनी तोकिएको तलब भत्ता इनाम इत्यादिबाहेक अरु कुनै चल अचल कसैबाट लिन खान, दिन दिनु हुँदैन । उजुर परी वा अरु कुनै किसिमबाट जाँच्दा लेखिएबमोजिम गरे गराएको ठहरे बात लाग्छ ।

(ख) स्वीकार गरेको, स्वीकार गर्ने मन्जुर गरेको, लिन खान खुवाउन या चेष्टासम्म गरेको या लिने खाने खुवाउने विषयमा स्वीकार गरेको चेष्टासम्म गरेको, तर लिनु खानु या दिनु खुवाउनु गर्न पाई नसकेको रहेछ भने पनि बात लाग्छ ।

४. सरकारी कर्मचारीलाई घूस रोसवत खुवाउनको लागी जो कसैले जो कसैबाट लिन खान दिन दिलाउन गरे बात लाग्छ ।
५. सरकारी कर्मचारीउपर आफ्नो व्यक्तिगत प्रभाव पारी जो कसैले जो कसैबाट लिनु खानु दिनु खुवाउन गरे बात लाग्छ ।
६. लिनु खानु नगरे पनि अर्काको प्रभावमा परी ऐन सवाल सनद अखतियार काटी गर्न नहुने काम गर्ने र गर्नपर्ने काम नगर्नेलाई बात लाग्छ ।
७. सरकारी कर्मचारी भई माथि दफा ४।५।६. मा लेखिएबमोजिम गर्नेलाई बात लाग्छ ।
८. कसैको कुनै काम आफ्नो अड्डामा मातहतो या तालुकअड्डामा पर्न आएको छ र सो व्यक्तिको नातेदार रिस्तेदार या सो व्यक्ति सँग सरोकार भएको कुनै व्यक्ति या समूहबाट कुनै चल अचल सित्तै या पत्याई नसक्ने कम मोलमा लिए खरिद गरे बात लाग्छ ।
९. सरकारी कर्मचारी कसैले सरकार या दुनियाँ कसैलाई हानि नोक्सानी पार्ने नियतले ऐन सवाल सनद नियम अखतियारी काटी काम गरे बात लाग्छ ।
१०. सरकारी कर्मचारीले जानी जानी गर्नपर्ने काम नगरी या गर्न नहुने काम गरी या एकथोक लेखनपर्ने अर्को कुरा लेखी सरकार या कसैलाई नोक्सान पार्ने या त्यस्तो नियत लिनेलाई बात लाग्छ ।
११. (क) सरकारी कर्मचारीले कुनै व्यापार गरेमा या व्यापारमा साजा भएमा या हिस्सेदार भएमा या डाइरेक्टर या मेनेजर भए बात लाग्छ ।
(ख) आफ्नै अड्डा या विभागसम्बन्धी काममा ठेक्का निनेलाई या व्यापार गर्ने या सो व्यापार ठेक्काको हिस्सा लिने या जमानी हुनेलाई बात लाग्छ ।

१२. नपाएको पगरी पाएँ भनी झुक्याई सो पगरीले पाएको अख्तियारी चलाए या चलाउने उद्योग गरे बात लाग्छ ।
१३. नपाएको पगरी पाएँ भनी सो पगरी बाँधी या पोसाक लगाई या त्यसै किसीको चिन्ह धारण गरी सो दर्जाको जागोरे हुँ भनी या होला भन्ने अर्काले सम्झुन् भन्ने मुरादले हिँडे बात लाग्छ ।
१४. सरकारी कर्मचारीलाई घूस रोसवत दिए या दिने कोशिश गरे बात लाग्छ ।
१५. सरकारी कर्मचारीउपर घूस रोसवत भ्रष्टाचारको उजुर नालेश परेपछि कारवाई चल्दा निजको आर्जनको चल अचलमा शङ्का देखाई लेखिदिएमा सो चल अचल न्यायोचित रूपले पाए थपे कमाए बढाएको हो, अवैध रूपले आर्जन गरेको होइन भन्ने सबूद उजुर परेको कर्मचारीले पुर्‍याउनुपर्छ ।
१६. घूस भ्रष्टाचारको मुद्दा कारवाई गर्ने अड्डा अदालत या कर्मचारीले दरकार सम्मको उजुर परेको कर्मचारीको चल अचल श्रीसम्पत्ती के कति छ, कुन किसिमले कुन कुन साल महिनामा आर्जन गरेको हो, खुलाई फाँटवारी माग्न सक्छ र बात लगाई माग्नेले उचित समयभित्र दिन सक्नुपर्छ । नदिनको लागी आलटाल छलछान दपनछमन गरे या अपूरो या झूटो फाँटवारी दिए बात लाग्छ ।
१७. घूसखोरी मुद्दामा इन्स्पेक्टर र सोभन्दा माथिका पुलीस अफिसरलाई खोज गर्ने काममा लाउन र सो अफिसरले गर्न हुन्छ ।
१८. सरकारी कर्मचारीउपरको भ्रष्टाचार घूसखोरी मुद्दा अपीलभन्दा मुनिको अदालतले हेर्ने हुँदैन ।

५२८

(२६३)

१६. बूसमा उजुर परेको कर्मचारीलाई अनुसन्धान अधिकारी या कारवाई गर्ने अदालतले पक्राउ गरी हीरासतमा राख्न या राख्न लगाउन सक्छ। जमानतमा छोड्न पनि सक्छ। हीरासतमा राख्ने या जमानतमा छोड्ने अख्तियार कारवाई गर्ने अड्डा अदालत या त्यसको अपील साधक हेर्ने अड्डा अदालतलाई रहनेछ।

२०. यो ऐनको अभिप्राय पूरा गर्नको लागि सरकारले यो ऐनको अन्तर्गत नियम बनाउन सक्छ। सो नियमबिरुद्ध चले बात लाग्छ।

२१. आफ्नो अधिकार क्षेत्रमा सरकारी कामकाज कारवाई गर्दा कर्तव्य पालनको लागि सम्भावनाले गरेको रहेछ भने त्यस्तो कर्मचारी-उपर कुनै अड्डा अदालतमा यो ऐन र यसको अन्तर्गत बनेको नियमहरूअनुसार मुद्दा डायर रही कारवाई चल्न सक्तैन।

दण्ड—सजाय

२२. यो ऐनको भाषि नम्बर नम्बरमा लेखिएका बात कसूरमा देहायमा लेखिएबमोजिम दण्ड सजाय हुन्छ।

१ नं. ३ क को कसूरमा बिगो अफत गरी बिगोबमोजिम दण्ड या एक दिनदेखि तीन वर्षसम्म कैद या दण्ड दुवै हुन सक्छ।

२ नं. ३ ख को कसूरमा देस हेरी रु. १ देखि रु. १००० सम्म दण्ड वा एक दिनदेखि १॥ वर्षसम्म कैद या दुवै हुन सक्छ।

३ नं. ४ को कसूरमा लिडु खाउ गरिसकेको रहेछ भने ३ क र खुवाउने दिनेको मंजूर र चेष्टासम्म गरेको भए ३ ख. मा लेखिए बमोजिम दण्ड कैद हुन्छ।

४. नं. ५ को कसूरमा काम भइसकेको रहेछ भने रु. ५०० सम्म दण्ड र वर्ष दिनसम्म कैद या दण्ड कैद दुवै थोक र काम भइसकेको रहेनछ भने माथि लेखिएको दण्ड कैदको आधा गर्नु।
५. नं. ६ को कसूरमा रु. १ देखि ५०० सम्म दण्ड या १ दिनदेखि १ वर्षसम्म कैद या दण्ड कैद दुवै हुन सक्छ।
६. नं. ७ को कसूरमा रु. १ देखि १००० सम्म दण्ड या एकदिनदेखि ३ वर्षसम्म कैद या दण्ड कैद दुवै हुन सक्छ।
७. नं. ८ को कसूरमा रु. १ देखि रु. ५०० सम्म दण्ड या १ दिनदेखि २ वर्षसम्म कैद या दण्ड कैद दुवै हुन सक्छ।
८. नं. ९ को कसूरमा रु. १ देखि ५०० सम्म दण्ड या १ दिनदेखि २ वर्षसम्म कैद या दण्ड कैद दुवै हुन सक्छ।
९. नं. १० को कसूरमा रु. १ देखि १००० सम्म दण्ड या १ दिनदेखि ३ वर्षसम्म कैद या दुवै हुन सक्छ। नियत मात्र लिएको रहेछ, काम भई सकेको रहेनछ भने माथि लेखिएको चारबाट खण्डको एक खण्ड दण्ड कैद या दुवै हुन सक्छ। सरकारको हानि नोक्सानी गरेको रहेछ भने विगोसमेत भराई लिनु।
१०. नं. ११ को कसूरमा (क) बमोजिम गरेमा रु. १ देखि रु. १००० सम्म जरिवाना, १ दिनदेखि २ वर्षसम्म कैद या दुवै हुन सक्छ। (ख) बमोजिम गरेमा त्यसको दोबर सजाय हुन्छ। त्यसमा लगाएको र त्यसबाट फाइदा गरेको चल अचलसमेत जफत हुन्छ।

५२५

(२६५)

११. नं. १२ को कसूरमा रु. १ देखि रु. ५०० सम्म दण्ड १ दिन देखि २ वर्षसम्म कैद या दुवै हुन सक्छ ।

१२. नं. १३ को कसूरमा रु. १ देखि रु. २०० सम्म दण्ड या एक दिनदेखि ३ महिनासम्म कैद या दुवै हुन सक्छ ।

१३. नं. १४ को कसूरमा बिगो जफत गरी रु. १ देखि रु. १००० सम्म दण्ड या १ दिनदेखि ३ वर्षसम्म कैद या दुवै हुन सक्छ ।

१४. माथि लेखिएबमोजिम सजाय पाउने ठहरेका वहालवाला जागीरदारलाई जागीर खोसी अरु सरकारी काम गरी रहेको भए भिकि जनमभर जागीर र अरु सरकारी काम र पञ्चायत म्युनिसिपल्टी संसदको सदस्यसमेत हुन नदिन । जागीर नभएकाले पनि जनमभर जागीर र अरु सरकारिया कुन काम सल्लाहकार पञ्चायत म्युनिसिपल्टीहरू संसदको सदस्यसमेत हुन पाउनेछैन ।

श्री ५ महाराजाधिराजबाट सदर गरिक्सोभो-२००६।१२।२१।६
लालमोहर सदर भएको ————— २०१०।१।२३।